

Maak dezelfde fout niet opnieuw: investeer in ontwerp!

Een ezel stoot zich in het algemeen geen twee keer aan dezelfde steen, en toch is dat wat nu lijkt te gebeuren als je kijkt naar de situatie in de ontwerpsector. Na de economische crisis in het vorige decennium, waarin de vastgoedmarkt instortte en de architectenbranche gedecimeerd werd, dreigt opnieuw een gedwongen leegloop bij ontwerp bureaus. Dat is niet alleen zorgelijk voor de beroepsgroep, maar met name voor de toekomst van ons land.

Prijsstijgingen en de instabiliteit van de grondstoffen- en energiemarkt maakt bouwen onbetaalbaar. Door de oplopende hypotheekrente en ongekende inflatie trekken investeerders zich terug uit het Nederlandse vastgoed. Lopende plannen, of het nu gaat om woningen, scholen, kantoren of voorzieningen, worden regelmatig stilgelegd door arbeidstekorten bij overheden en onzekerheden in beleid en wet- en regelgeving. We glijden richting een recessie, architectenbureaus moeten medewerkers ontslaan. En dat terwijl de ruimtelijke problemen waarmee Nederland kampt - stikstof, woningnood, energiecrisis - alleen maar urgenter worden.

'Nederland circulair in 2050'¹, de Klimaatwet² (95% CO₂-reductie in 2050), de 'Nationale Woon- en Bouwagenda'³ (900.000 nieuwe én betaalbare woningen vóór 2030) en het 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel'. Het maakt duidelijk dat het werkwoord 'bouwen' meer omvat dan gebouwen neerzetten: het gaat ook om infrastructuur, energieonafhankelijkheid, of natuurontwikkeling. Om al deze plannen waar te maken, zijn ontwerpkracht en technologische innovatie onmisbaar. Zoals Hans Mommaas, directeur van het Planbureau voor de Leefomgeving, het zegt: "Integraal bouwen is de sleutel die we in handen hebben om al die opgaven op te pakken en het verschil te maken in het scheppen van een goede, duurzame leefomgeving".

Dat deze plannen - in omvang groter dan de Deltawerken uit de vorige eeuw - om ruimtelijke regie vragen, wordt maar deels erkend door beleidsmakers. Tijdens de laatste landelijke verkiezingen riep de Tweede Kamer wel op om het ministerie van VROM - dat tijdens de vorige economische crisis is wegbezuinigd - terug te brengen. Dat gebeurde, maar er wordt door minister Hugo de Jonge maar voorzichtig aan beleid geformuleerd. Bouwen in weilanden - onder de zeespiegel - lijkt snel en goedkoop, maar pakt op de lange termijn duur uit. Kijk hoe het de wederopbouw wijken vergaan is; ze werden sneller gesloopt dan we huizen konden bijbouwen. Nu hebben we juist ontwerpers nodig die beleid naar concrete en innovatieve plannen kunnen vertalen en voorkomen dat we terugvallen in 'oude' oplossingen.

De energiecrisis waar we nu middenin zitten, maakt eens te meer duidelijk dat we de verduurzaming van onze leefomgeving moeten versnellen. Door slimmer gebruik te maken van de bestaande gebouwenvoorraad en restwarmte, hernieuwbare energiebronnen en te bouwen mét in plaats van tegen de natuur. Denk aan het programma 'Ruimte voor de Rivier', waarbij een collectief van ontwerpers en makers de wateroverlast, de bouw van nieuwe woningen en natuurontwikkeling gezamenlijk en integraal heeft aangepakt, met de blik gericht op de lange termijn.

Overheid, investeer nu in een toekomstbestendige, veilige en duurzame maatschappij, met vooruitstrevend en standvastig beleid. Marktpartijen, kies voor maatschappelijk rendement, op de lange termijn. Branche- en beroepsverenigingen BNA, BNSP, NVTL en BNI: verenigt u, ondersteun de beroepsgroepen en laten we samen de schouders eronder zetten. Energiecrisis, woningnood, klimaatadaptie; we staan niet voor een onmogelijke opgave, maar voor een

gigantisch ontwerpvragestuk. Investeer juist nu in ontwerpkraacht. Het domste dat Nederland nu kan doen, is de ontwerpsector weer laten leeglopen.

Maarten Castelijns
architect-partner Rijnboutt

Deze oproep wordt ondersteund en ondertekend door:

ANA architecten, Baljon Landschapsarchitecten, Benthem Crouwel Architects, de Architecten Cie., DELVA, FARO architecten, GROOSMAN architecten, IAA Architecten, Inbo, Karres en Brands, KCAP, Koschuch Architects, LEVS architecten, Marc Koehler Architects, MVRDV, MVSA, OZ, Paul de Ruiter Architects, Rijnboutt, RoosRos Architecten, Team V Architectuur, UNStudio, Urhahn stedenbouw en strategie, VenhoevenCS architecture+urbanism, Zecc Architecten en ZZDP Architecten

Bronvermelding:

¹ Nederland circulair in 2050 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie/nederland-circulair-in-2050>

² Klimaatwet <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042394/2020-01-01>

³ Nationale Woon- en Bouwagenda <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/03/11/nationale-woon-en-bouwagenda>

⁴ Deltaplan Biodiversiteitsherstel <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/bescherming-biodiversiteit-nederland>

⁵ Bob Witman: 'Wat wij willen is nog nooit gedaan - De kracht van integraal bouwen', Uitgever: Arcadis/UNStudio